

ROBNI ZAPISI

Aaron Kronski: MESTO ANGELOV, Mladinska knjiga, Ljubljana 1991. Tomo Rebolj je pač некоč med drugim in drugimi ustvaril tudi Aarona Kronskega, in ko so se za javnost povsem nerazumljive (pa tudi nepomembne) uredniške za-devščine zapletle, je bil Aaron Kronski prisiljen začeti z ustvarjanjem književnih del. Toliko, kar se tiče literarne zgodovine. *Mesto angelov* je seveda Los Angeles. Kajti kje, če ne v Ameriki, se dogajajo bizarni labirinti človeških usod in kje, če ne v Ameriki, prebivajo prave privatne Ariadne niti – detektivi? Kronski se seveda napoti tja, urednik pa bi mu naredil gromozansko uslugo, če bi tistega, kar je potem zapisal v knjigo, ne označil za trdo detektivko. *Mesto angelov* od nje loči vsaj toliko kot Slovenijo od Amerike. Cel svet. Ampak mi seveda nismo tisti, ki bi kvaliteto iskali le drugje in še prav posebno tam ne, zato se skupaj s Kronskim, v maniri provincialnega Sherlocka Holmesa odpravimo čez lužo iskat izgubljenega brata naše delodajalke. Amerika pa je seveda umazan svet, zato se Kronski s svojo poklicno nalogo bolj lenobno ukvarja, pa veliko več razglablja o svinjariji, ki se ji reče življenje. Pred, med in po tem, ko brata najde, ki pa povrh vsega niti zares izgubljen ni bil, ga Amerika, brez vsakega smisla za njegove smele ugotovitve, nekajkrat prebota, zapre, očara z mladim dekletom, mu pokaže par filmskih zvezd v živo, malo »ta zaresnega« streljanja, in ko že mislimo, da bo akcija končno stekla, ga seveda nekajkrat pošteno napije. Cinično razglablja o čemu in ves čas klečevsko pijanemu Kronskeemu se tako življenje odvija z naglico filmskih sličic, a ko se le prižgo luči, ne pride niti do prave izreznitve. Le en čisto običajen let iz New Yorka v Ljubljano. Ampak, da psevdokriminalka in psevdodavtor proizvedeta resnične bralce, pa tudi ni od muh. In teh ima Kronski menda kar nekaj. (Ženja Leiler)

Janez J. Švajncer: NA STEKLENI STREHI, Prešernova družba, Ljubljana 1991. Magični realizem, ki preveva novo verzno tkanje Janeza J. Švajncerja, ni etiketa, ki bi jo pripelili na steklenico dobrega vina, ampak neke vrste predispozicija za tisto pisanje, ki se izmika tradicionalnim realističnim vrednotam in vpeljuje novum: realistično (za)beležko in tako imenovani komentar na minule dogodke. Resda je »Primer doktorja T.« obdelan na vseh možnih nivojih, vendar primanjkuje več akcije, kot nam ga tovrstno pisanje skozi romaneskno optiko skuša predstaviti. Mislim, da se je Švajncer poigral z nekaterimi dogodki in ljudmi, ki so krojili takratno zgodovino, kolikor mu uspe priklicati spomine na tisti čas, so to zgolj nejasne iluzije in slutnje, kljub vsemu pa premore toliko poguma, da tudi sebe uvrsti med »izbrance« in pometa pred svojim in pred tujim pragom. Vsekakor dovolj

obetavno, da se mu roman izide na čisto preprost način, obstaja pa vprašanje be-ročega občinstva, kaj smo pravzaprav prebrali: politično grotesko, agitko, romansi-rano pripoved, tragedijo? Recimo, da se je Švajncer z romanom *Na stekleni strehi* (po)skušal znebiti nekaterih tem, ki so ga mučile, dasiravno je to bilo »preveč literature za zgodovino in za literaturo preveč zgodovine«. (Rade Krstić)

Miran Hladnik, SLOVENSKA KMEČKA POVEST, Prešernova družba, Ljubljana 1990. Za Hladnika je bilo v knjigi *Šola kreativnega pisanja* zapisano, da je nedvomno najboljši poznavalec slovenskih literarnih žanrov. To potrjuje tudi ta knjiga, pravzaprav svojevrstno presečišče dveh Hladnikovih interesov, udejanjenih v zvezkih Literarnega leksikona *Trivialna literatura* in *Povest*. Po natančni analizi se izkaže, da je kmečka povest eden najobsežnejših žanrov v slovenski prozni tradiciji, zato ni pravzaprav nič nenavadnega, da je tudi njen današnji podaljšek edini, ki ima svojo avtonomijo in vzdrži primerjavo s svetovnimi dosežki. Še en dokaz, da Slovenci nismo urban narod. Hkrati Hladnik kot poznavalec sistema uspešnic (eno, poimenovano *Praktični spisovnik*, je napisal tudi sam, priskrbite si tretjo izdajo!) ve, kako suho teorijo »ovlažiti«; knjiga, ki je pred nami, predstavlja lep in eleganten spust znanosti k poljudnemu načinu predstavitve svojih izsledkov, ki ga ne omogoča le poljudna snov, ki jo jemlje v pretres, in ki ne jemlje dostojanstva literarni vedi, temveč ji širi občinstvo. (Zdenka Hribar)

Bret Easton Ellis: AMERICAN PSYCHO, Vintage Books, 1991. Ellisa poz-namo. Napisal je *Manj kot nič*, zaslovel, potonil v pozabo, nato pa svoj zadnji roman prodal založbi za neznanske denarje, objavil nekaj šokantnih odlomkov, in ko se je založba prestrašila in prekinila pogodbo, je knjigo prodal še enkrat. Res so na enak način do denarja in slave prišli tudi Sex Pistols, a Ellis na izvirnost ne da veliko niti kot pisatelj: vrnil se je, in to šteje. Dolga poročila o večernem življenju poslovnih mladeničev z Wall Streeta, ki se berejo kot prodajni katalog najdražjih veleblagov-nic, občasno popestrijo hipernaturalistični opisi poglavitne zabave glavnega junaka: kar se da bolečega ubijanja. Na tem mestu Ellis ponuja De Sada za prelom tisočletja, času primerno očiščenega filozofije, ki bi utemeljevala užitek. Hecno je gledati, kako se ameriška kritika navdušuje nad Ellisovo kritiko družbe, ki da proizvede takšne deviacije – pravzaprav je označitev umora kot deviacije v to kritiko pripeljana od zunaj, iz drugačne etike, saj je, gledano z znotrajbesedilnega stališča, umor odlično inkorporiran v pojmovni aparat, v katerem naslovnemu liku posvečeni prostor, ka-mor nikakor ne more vstopiti, če se še tako trudi, predstavlja mondena restavracija. Žal pa je Ellis res sočen le v »prepovedanih« pasusih, morda tudi zato, ker ga tam izjemoma ni s kom primerjati. Ko, recimo, par poglavij posveti stebrom ameriške pop industrije (Whitney Houston in podobnim), si človek ne more kaj, da se ne bi z nostalgijo spomnil briljantnega sloga Henryja Millerja, ki je pisal o umetnostni zgodovini z enako vnemo in telesnostjo kakor o spolnem aktu. Ellis v taki primerjavi izzveni kot ambiciozen srednješolec. (Da ne omenjam, kako razglasi The Edgea za basista U2!) (Andrej Blatnik)

Tadej Zupančič: POP TV, Emonica, Ljubljana 1991. V kratkem uvodu h knjigi Adrian Dannatt pokaže vse zadrege, ki jih imajo s televizijo Britanci, ljudje